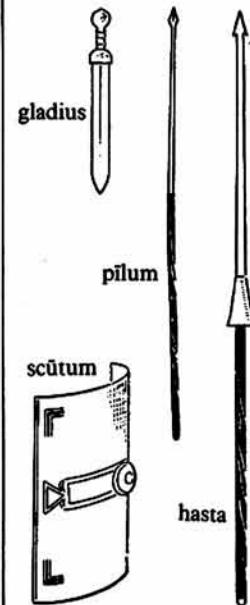

MILES ROMANVS

arma Rōmāna

Quīntus est frāter Mārci. Iūlia soror eius est. Mārcus et Quīntus frātrēs Iūliae sunt. Mārcus patrem et mātrem, frātrem et sorōrem habet. Nōmen patris est 'Iūlius', mātris 'Aemilia'; 'Quīntus' est nōmen frātris, 'Iūlia' so-
roris.

Mārcō ūna soror est. Iūliae duo frātrēs sunt. Nōmina frātrum sunt 'Mārcus' et 'Quīntus'. Patrī et mātrī ūna filia et duo filiī sunt.

Mātrī 'Aemilia' nōmen est. Quod nōmen est patri? Eī
nōmen est 'Lūcius Iūlius Balbus'. Virō Rōmānō tria
nōmina sunt. 'Lūcius' est praenōmen, id est nōmen pri-
mum; 'Balbus' cognōmen est. Filiī nōmina sunt 'Mārcus Iūlius Balbus' et 'Quīntus Iūlius Balbus'. 'Mārcus'

frāter -tris *m*
soror -ōris *f*
pater -tris *m*
māter -tris *f*
nōmen -inis *n*

Mārcō (*dat*) ūna soror est
= Mārcus ūnam sorō-
rem habet

prae-nōmen -inis *n*
cognōmen -inis *n*

praenōmina Latīna:

- A. = Aulus
 C. = Gāius
 D. = Decimus
 L. = Lūcius
 M. = Mārcus
 P. = Pūblius
 Q. = Quintus
 Sex. = Sextus
 T. = Titus

avunculus -ī m = frāter
 mātris
 tristis ↔ laetus

vester -tra -trum (= tuus
 et tuus)

mīles -itis m

fert = portat
 fert ferunt
 armātus -a -um = qui
 arma fert

pugnus -ī m

et ‘Quīntus’ praenōmina sunt filiōrum. Alia praenōmina Latīna sunt ‘Aulus’, ‘Decimus’, ‘Gāius’, ‘Pūblius’, 15 ‘Sextus’, ‘Titus’.

Aemiliae est ūnus frāter, cui ‘Aemilius’ nōmen est (praenōmen ‘Pūblius’, cognōmen ‘Paulus’). Frāter Aemiliae est avunculus liberōrum. Aemilius autem procul ā sorore suā abest. Itaque tristis est Aemilia, quae frātrem suum amat. 20

Mārcus et Iūlia mātrem suam trīstem in hortum exīre vident et patrem interrogant: “Cūr māter nostra tristis est?”

Iūlius: “Māter vestra tristis est, quod Aemilius procul ab eā abest. Aemilius avunculus vester est, id est frāter mātris. Māter tristis est, quod frātrem suum vidēre nōn potest.” 25

Mārcus: “Ubi est avunculus noster?”

Iūlius: “Avunculus vester est in Germāniā. Aemilius 30 mīles est. In Germāniā multī sunt mīlitēs Rōmānī.”

Iūlia: “Quid est mīles?”

Iūlius: “Mīles est vir qui scūtum et gladium et pīlum fert. Scūtum et gladius et pīlum sunt arma mīlitis Rōmānī. Mīles est vir armātus.” 35

Iūlia: “Quid agunt mīlitēs Rōmānī in Germāniā?”

Iūlius: “Mīlitēs nostrī in Germāniā pugnant.”

Iūlia: “Meī quoque frātrēs pugnant.”

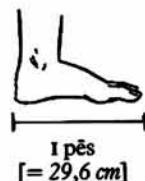
Iūlius: “Puerī pugnīs, nōn armīs pugnant. Mīlitēs pugnant gladiīs, pīlīs, hastīs.” 40

Mārcus: "Num Aemilius et hastam et pīlum fert?"
 Iūlius: "Aemilius pīlum tantum fert, is enim pedes est, nōn eques. Eques est mīles quī ex equō pugnat; quī pedibus pugnat pedes est. Equitēs hastās, peditēs pīla ferunt. Pilum nōn tam longum est quam hasta, neque gladius peditis tam longus est quam gladius equitis. Pilum Aemiliī sex pedēs longum est."

Mārcus: "Quam longus est gladius eius?"
 Iūlius: "Duōs pedēs longus est."
 50 Mārcus: "Duōs pedēs tantum? Cūr tam brevis est gladius?"

Iūlius: "Quod gladius brevis nōn tam gravis est quam gladius longus. Gladius equitis longior et gravior est quam peditis. Pedes, quī pedibus it multaque alia arma fert, gladium longum et gravem ferre nōn potest; itaque gladius eius brevis et levis est — brevior et levior quam is quī ab equite fertur. Etiam gladii quī ā Germāniā feruntur longiōrēs et graviōrēs sunt quam Rōmānōrum ac pīla eōrum longiōra et graviōra quam nostra sunt."

60 Iūlia: "Quī sunt Germāni?"
 Iūlius: "Germāni sunt hominēs barbarī quī Germāniām incolunt. Germānia est magna terra nōn procul ā Galliā; Gallia autem prōvincia Rōmāna est, ut Hispānia, Syria, Aegyptus. Prōvincia est pars imperiū Rōmānī, ut 65 membrum pars corporis est; Rōma enim caput imperiū est, prōvinciae membra sunt. Germānia nōn est prōvincia Rōmāna. Flūmen Rhēnus Germāniām ā Galliā prō-

pedes -itis *m*eques -itis *m*

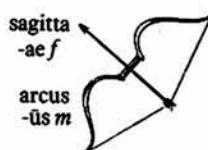
brevis ↔ longus

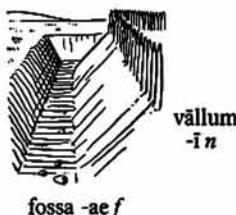
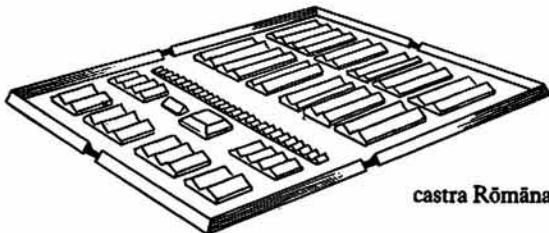
gladius brevis nōn tam
gravis est quam gladius
longusferre (*in*) = portāre

levis ↔ gravis

fertur feruntur
Germāni -ōrum *m pl*ac = atque
atque ante *a,e,i,o,u,h*
ac/atque ante cēterās
litterāsbarbarus -a -um = nec
Rōmānus nec Graecus
incolere: terrā i. =
in terrā habitārepars (< parts) partis *f*

dīvidere	vinciā dīvidit. Rhēnus ac Dānuvius flūmina, quae Germāniām ab imperiō Rōmānō dīvidunt, finēs imperiī nostrī sunt. Germānia est patria Germānōrum, ut Rōma nostra patria est.”
patria -ae f: p. nostra = terra/oppidum patrum nostrorum	
contrā prp+acc	Iūlia: “Cūr mīlitēs Rōmānī contrā Germānōs pugnant? Suntne Germānī hominēs improbī?”
pārēre/imperāre + dat	Iūlius: “Mīlitēs nostrī contrā Germānōs pugnant, quod Germānī amīci Rōmānōrum nōn sunt nec Rōmānīs pārent. Germānī hostēs Rōmānōrum sunt, ac bellum est inter Germānōs et Rōmānōs. Germānī exercitum nostrum oppugnant.”
hostis -is m ↔ amīcus bellum -ī n	Iūlia: “Quid est ‘exercitus’?”
op-pugnāre = pugnāre contrā	Iūlius: “Exercitus est magnus numerus mīlitum qui contrā hostēs dūcitur. Quī exercitum dūcit dux exercitū est. Dux exercitū imperat, exercitus ducī suō pāret, nam dux ab exercitū metuitur.
exercitus -ūs m: sing nōm exercitus acc exercitū gen exercitūs dat exercitū abl exercitū	In Germāniā et in Britanniā sunt magnī exercitūs Rōmānī qui contrā exercitūs hostium pugnant. Mīlitēs et ducēs exercitum Rōmānōrum ab hostibus metuuntur. In Hispāniā et in Galliā nōn multū sunt mīlitēs Rōmānī, nam Hispāni et Galli, qui eās prōvinciās incollunt, iam exercitibus nostris pārent. In exercitibus Rōmānīs etiam Hispāni et Galli multū militant, qui et alia arma et arcūs sagittāsque ferunt.”
dux ducis m metuere = timēre	Iūlia: “Ubi habitat Aemilius?”
plūr nōm exercitūs acc exercitūs gen exercitūum dat exercitibūs abl exercitibūs	Iūlius: “Aemilius in castrīs habitat mille passūs ā fine imperiī. Castra sunt mīlitum oppidum.”
Hispāni -ōrum m pl Galli -ōrum m pl	
mīlitare = miles esse	
sagitta -ae f	
arcus -ūs m	
castra -ōrum n pl (vocabulum plūrāle tantum)	

95 Mārcus: "Quam longus est passus?"

Iūlius: "Ūnus passus est quīnque pedēs, ergō mille passūs sunt quīnque mīlia pedum. In castrīs Aemiliī sex mīlia mīlitūm habitant. Nūllae fēminaē aut puerī illīc habitant, nec enim fēminaē puerīque mīlitāre possunt.

100 Circum castra fossa et vallum longum et altum est."

Mārcus: "Quam altum est vallum castrōrum."

Iūlius: "Prope decem pedēs altum est, et duo mīlia passuum longum. Quattuor portae per vallum in castra dūcunt. Inter duās portās est via lāta, quae castra in 105 duās partēs dīvidit; ea via centum pedēs lāta est.

"In bellō portae castrōrum clauduntur. Cum exercitus Germānōrum castra oppugnat, Rōmānī castra dēfendunt: vallum ascendunt ac pīla in Germānōs iaciunt. Illī autem nec pīla in castra iacere possunt, quod fossa 110 nimis lāta et vallum nimis altum est, nec vallum ascēdere, quod Rōmānī pīlīs et gladiīs vallum dēfendunt. Hostēs castra nostra expugnāre nōn possunt.

"Ecce portae aperiuntur atque equitātus noster in hostēs impetum facit. Barbarī perterriti, quī im- 115 petum equitātūs sustinēre nōn possunt, arma ad terram iaciunt atque in magnās silvās fugiunt.

passus -ūs m: I passus
= v pedēs [1,48 m]

mīlia -īum n pl (+ gen pl):
mille (M) hominēs; duo
mīlia (MM/II) hominū
puerī = puerī et puellae

altus -a -um

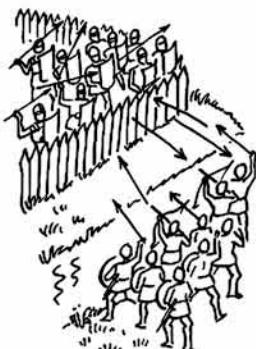
lātus -a -um

in bellō = cum bellum
est
dēfendere ↔ oppugnāre

iacere -it -iunt
in (+ acc) = contrā

ex-pugnāre
equitātus -ūs m = equi-
tum numerus (pars
exercitūs)
impetus -ūs m: impetum
facere in hostem =
hostem armīs petere,
oppugnāre
fugere -it -iunt

metus -ūs m = timor

impetus hostium

“Miles Rōmānus, quī hostem armātum accurrere videt, nōn ab eō fugit, sed armīs sē dēfendit. Mīlitēs Rōmānī fortēs sunt. Miles fortis hostem nōn metuit, sed sine metū impetum in hostem facit. Aemilius, avunculus vester, miles fortis est.

“Circum imperium Rōmānum multī sunt hostēs. Castra et oppida nostra ab hostibus oppugnantur neque expugnantur, nam mīlitēs nostri prōvinciās ac patriam nostrā ā Germānīs et ab aliīs hostibus dēfendunt.”

Mārcus: “Etiam Germānī suam patriam dēfendunt.”

Iūlius: “Sed patria nostra pulchrior est quam illōrum! Atque Germānī hominēs barbarī sunt.”

Mārcus: “Nōnne fortēs sunt Germānī?”

Iūlius: “Fortēs sunt illī, sed Rōmānī fortiorēs sunt, nec arma Germānōrum tam bona sunt quam nostra. Scūtum eōrum nimis parvum est, pīlum nimis longum et grave; nec enim pīlum tam grave procul iacī potest. Itaque pīlum nostrum breve et leve est — brevius et levius quam pīlum Germānōrum. Mīlitēs Rōmānī bene pugnant, quod pīla eōrum brevia et levia sunt, nōn longa et gravia ut Germānōrum. Patria nostra bonīs armīs dēfenditur. Nūllus hostis Rōmām expugnāre potest.”

Mārcus: “Cūr Rōmānī Germāniām nōn expugnant?”

Iūlius: “Germānia nōn sōlum armīs dēfenditur, sed etiam altīs montibus, magnīs silvīs atque lātīs et altīs flūminibus.”

GRAMMATICA LATINA

Dēclīnātiō quārta

- 145 'Exercitus' (m) dēclīnātur hōc modō (vidē exempla in versi-
bus 80–89 huius capituli):

	<i>Singulāris</i>	<i>Plūrālis</i>	
<i>Nōminātīvus</i>	exercit us	exercit ūs	-us -ūs
<i>Accūsātīvus</i>	exercit um	exercit ūs	-um -ūs
<i>Genetīvus</i>	exercit ūs	exercit uum	-ūs -uum
<i>Datīvus</i>	exercit ūi	exercit ibus	-ūi -ibus
<i>Ablātīvus</i>	exercit ū	exercit ibus	-ū -ibus

Ut 'exercitus' dēclīnātur masculina: arcus, passus, equitā-
tus, impetus, metus, versus, cēt.; fēminīnum: manus.

- 155 *Adiectīvum*

[I/II] Dēclīnātiō pīma et secunda.

Mōns altus. Arbor alta. Vällum altum.

'Alt|us -a -um' est adiectīvum pīmae et secundae dēcli-
nātiōnis. Masculīnum 'altus' dēclīnātur ut 'servus', fēminī-

- 160 num 'alta' ut 'fēmina', neutrum 'altum' ut 'oppidum'.

	<i>Singulāris</i>			<i>Plūrālis</i>			
	Masc.	Fēm.	Neutr.	Masc.	Fēm.	Neutr.	
<i>Nōm.</i>	alt us	alt a	alt um	alt i	alt ae	alt a	-us -a -um
<i>Acc.</i>	alt um	alt am	alt um	alt ōs	alt ās	alt a	-um -am -um
<i>Gen.</i>	alt i	alt ae	alt i	alt ōrum	alt ārum	alt ōrum	-i -ae -ī
<i>Dat.</i>	alt ō	alt ae	alt ō	alt īs	alt īs	alt īs	-ō -ae -ī
<i>Abl.</i>	alt ō	alt ā	alt ō	alt īs	alt īs	alt īs	-ō -ā -ō

Hōc modō dēclīnāntur haec adiectīva: albus, bonus, fē-
sus, foedus, īrātus, laetus, lātus, longus, magnus, malus,
meus, novus, plēnus, pīmus, sānus, tuus, cēt.; (-er -ra
-rum:) pulcher, aeger, niger, ruber, noster, vester, cēt.

[III] Dēclīnātiō tertia.

Gladius brevis. Via brevis. Pilum breve.

'Brevis -e' est adiectīvum tertiae dēclīnātiōnis. Masculīnum

- 175 et fēminīnum 'brevis' dēclīnātur ut 'ovis' (sed abl. sing. -ī),
neutrum 'breve' ut 'mare'.

versus -ūs m: cap. XII
142 versus habet

ad-iectīvum -īn (adi)

altus
alta
altum

-er -ra -rum

brevis
breve

dēcl. III: fēm. = masc.

	<i>Singulāris</i>	<i>Plūrālis</i>		
	<i>Masc./Fēm.</i>	<i>Neutr.</i>	<i>Masc./Fēm.</i>	<i>Neutr.</i>
-is -e -es -ia	<i>Nōm.</i> brev is	brev e	brev ēs	brev ia
-em -e -es -ia	<i>Acc.</i> brev em	brev e	brev ēs	brev ia
-is -is -ium -ium	<i>Gen.</i> brev is	brev is	brev ium	brev ium
-ī -ī -ibus -ibus	<i>Dat.</i> brev i	brev i	brev ibus	brev ibus
-ī -ī -ibus -ibus	<i>Abl.</i> brev i	brev i	brev ibus	brev ibus
	Hoc modō dēclīnāntur haec adiectīva: brevis, fortis, gravis, levis, tenuis, tristis, cēt.			180
	Exempla:			185
	Pedes fortis Rōmānus gladium brevem et levem, scūtum magnum et grave fert; eques hastam fert longam et gravem. Peditī fortī Rōmānō est gladius brevis et levīs, scūtum magnum et grave; equitī hasta longa et gravis est. Pedes gladiō brevī et levī, scūtō magnō et gravi armātus est; eques hastā longā et gravi pugnat.			
	Peditēs fortēs Rōmānī gladiōs brevēs et levēs, scūta magna et gravia ferunt; equitēs hastās ferunt longās et gravēs. Peditib⁹ fortib⁹ Rōmānīs sunt gladiī brevēs et levēs, scūta magna et gravia; equitib⁹ hastae longae et gravēs sunt. Peditēs gladiīs brevib⁹ et levib⁹, scūtīs magnīs et gravib⁹s armātī sunt; equitēs hastīs longīs et gravībus pugnant.			
comparātīvus (<i>comp.</i>)	<i>Comparātīvus</i>			
altior	Hic mūrus altior est quam ille.			
altius	Hoc vāllum altius est quam illud.			
	'Altior -ius' comparātīvus est. Comparātīvus est adiectīvum dēclīnātiōnis tertiae:			
	<i>Singulāris:</i>		<i>Plūrālis:</i>	
	<i>Masc./Fēm.</i>	<i>Neutr.</i>	<i>Masc./Fēm.</i>	<i>Neutr.</i>
-iōr -iōs	<i>Nōm.</i> altior	altius	altiōr ēs	altiōr a
-iōrem -iōs	<i>Acc.</i> altiōr em	altius	altiōr ēs	altiōr a
-iōris -iōris	<i>Gen.</i> altiōr is	altiōr is	altiōr um	altiōr um
-iōrī -iōrī	<i>Dat.</i> altiōr i	altiōr i	altiōr ibus	altiōr ibus
-iōre -iōre	<i>Abl.</i> altiōr e	altiōr e	altiōr ibus	altiōr ibus
-iōrēs -iōra				205
-iōrēs -iōra				
-iōrum -iōrum				
-iōribus -iōribus				
-iōribus -iōribus				210

Exempla: brevior, fortior, gravior, levior, longior, pulchrior.

Gladius equitis longior et gravior est quam peditis. Eques gladium longiorem et graviorem fert quam pedes. Eques gladiō longiore et graviore pugnat.

Gladii equitum longiores et graviores sunt quam peditum. Equites gladiis longioribus et gravioribus pugnant.

Pilum brevius et levius est quam hasta. Pila breviora et leviora sunt quam hastae.

Dēlia ancilla pulchrior est quam Syra. Lēander, quī ancillae pulchrioris amīcus est, ancillae pulchriōri rosam dat. Quid pulchrius est quam rosa?

Militēs Rōmānī fortiorēs sunt quam hostēs. Dux Rōmānus militibus fortioribus imperat quam dux hostium. Ille dux militum fortiorum est.

PENSVM A

Pilum ē man- iacitur, sagitta ex arc-. In exercit- Rōmānis multi Galli militant, quī arc- ferunt. Equitat- sine met- impet- in hostēs facit, neque hostēs impet- equitat- sustinēre possunt. Mille pass- sunt quīnque mīlia pedum. Via Latīna CL [150: centum quīnquāgintā] mīlia pass- long- est.

Rāmus tenu- puerum crass- sustinēre nōn potest, nam puer crass- grav- est. Unum mālum grav- nōn est, nec duo māla grav- sunt, sed saccus plēn- mālōrum grav- est. Lēander saccum magn- et grav- portat. In saccō grav- sunt māla. Servī saccōs grav- portant. In saccīs grav- sunt māla et pira.

Saccus Lēandrī grav- est quam Syrī, nam māla grav- sunt quam pira. Via Appia long- est quam via Latīna. Via Appia et via Aurēlia long- sunt quam via Latīna. Quīntus crass- est quam Mārcus. Lēander saccum grav- quam Syrus portat. In saccō grav- māla sunt.

Hoc pilum long- et grav- est quam illud. Haec pīla long- et grav- sunt quam illa.

Vocabula nova:

frāter
soror
nōmen
praenōmen
cognōmen
avunculus
miles
scūtum
gladius
pīlum
arma
arcus
sagitta
pugnus
hasta
pedes
eques
par
finis
patria
hostis
bellum
exercitus
dux
castra
passus
fossa
vāllum

equitātus
 impetus
 metus
 versus
 mīlia
 trīstis
 armātus
 brevis
 gravis
 levis
 barbarus
 altus
 lātus
 fortis
 vester
 ferre
 pugnāre
 incolere
 dīvidere
 oppugnāre
 metuere
 mīlitāre
 dēfendere
 iacere
 expugnāre
 fugere
 contrā
 ac
 adiectīvum
 comparatīvus

PENSVM B

Mārcus — Quīntī est. Quīntus ūnum frātrem et ūnam — habet. ‘Iūlia’ — sorōris est. Frāter Aemiliae est — liberōrum. Quīntus: “Ubi est avunculus noster?” Iūlius: “Avunculus — est in Germāniā.”

Prōvincia est — imperiī Rōmānī. Rhēnus Germāniā ab imperiō Rōmānō —; Rhēnus — imperiī est. In Germāniā multū — Rōmānī sunt, quī contrā Germānōs —; Germānī enim — Rōmānōrum sunt. Mīlītēs Rōmānī scūta et — et pīla —. Mīlītēs in — habitant. Circum castra est — et —, quod x pedēs — est. Mīlītēs patriam ab hostibus —.

PENSVM C

Num ‘Mārcus’ cognōmen est?
 Quot frātēs habet Aemilia?
 Quid agit Aemilius in Germāniā?
 Quae arma pedes Rōmānus fert?
 Quam longum est pīlum Aemiliī?
 Ubi habitant mīlītēs Rōmānī?
 Quī sunt Germānī et Gallī?
 Estne Germānia prōvincia Rōmāna?
 Quod flūmen Germāniā ā Galliā dīvidit?
 Cūr hostēs castra expugnāre nōn possunt?
 Num mīles fortis ab hoste fugit?
 Cūr hasta procul iacī nōn potest?